

BEHEER VAN HAGEN EN HEGGEN IN TEKEN VAN BRANDHOUTPRODUCTIE

Case study: van frequent geklepelde haag naar economisch waardevolle hakhouthaag als brandhout



WAT EN WAAROM

Kunnen hagen en heggen de rendabiliteit van je boerderij verhogen?

Ross Dickinson, landbouwer en leverancier van hout als brandstof in Dorset, legt uit. "Ik gooide het beheer van één van mijn hagen om van jaarlijks snoeien met een klepelmaaier naar het laten uitgroeien en éénmaal per 15 jaar kappen voor brandhout. Als ik de besparingen op het snoeien inreken, dan loont deze werkwijze. Genoeg zelfs om iemand in dienst te houden." Ross heeft nu heel wat hagen op zijn boerderij die hij op deze manier beheert, sommige al 3 hakhoutcycli lang. Zijn zoon is ondertussen ingestapt in dit familiebedrijf dat brandhout produceert. Beiden zien een mooie toekomst weggelegd voor het beheer en aanplanten

van hakhouthagen met brandhout als doel, vooral in het licht van de stijgende prijzen voor kwalitatieve houtblokken. Of zoals zij het verwoorden: "Kan het nog beter? Wij produceren een winstgevende en milieuvriendelijke brandstof enkel en alleen door het beheer van onze bestaande hagen aan te passen. Het productieverlies op de velden is verwaarloosbaar. Bovendien zien we dat de kwaliteit van de hagen toeneemt en ze ook een geschikt habitat vormen voor dieren." Alles wijst erop dat dit systeem zal profiteren van de op til zijnde GLB hervormingen waar de basisbetaling in de 1e pijler afgebouwd wordt in het voordeel van de 2e pijler.



Gekapte bomen afkomstig van een hakhouthaag blijven op het veld liggen om te drogen. (Organic Research Centre 2015).



Het meeste hout afkomstig van de hakhouthagen wordt verwerkt met een zaagbank. (Ross Dickinson, 2017)

HOE WORDT DE UITDAGING AANGEPAKT

Een hakhouthaag: omzetten van een haag tot een economisch waardevolle bron van brandhout

Het kan wel degelijk economisch rendabel zijn om een jaarlijks gesnoeide haag om te vormen naar een hakhouthaag met cyclus van 15 jaar. We bekijken een extensief veeteeltbedrijf van 160 ha in ZW-Engeland met zo'n 20 km hagen die allen in een hakhoutrotatie van 15 tot 20 jaar zitten, uitgezonderd de hagen gelegen langs wegen (zo'n 800 m). De boerderij heeft een klein brandhoutbedrijf dat ca. 175 ton hout per jaar verkoopt, inclusief materiaal van de hakhouthagen. Die laatste leveren houtblokken als brandhout, fijner materiaal dat op de boerderij gebruikt wordt of verkocht wordt als 'minderwaardig hout' aan een lagere prijs en uiteindelijk ook achterblijvende takken en twijgen die gehakseld worden tot aanmaakhout. Alle hout worden gedurende 10 maand afgedekt bewaard en

vervolgens droog verkocht. Landbouwer Ross bekijkt ook het economische verhaal en kapte bij wijze van proef in 2017 een haag. Hij registreerde de tijd, kosten, uitgaven en inkomsten. Het betrof een gemengde haag van 220 m lang, 6,5 m hoog en 15 jaar groeitijd. De haag werd afgedaan met een kettingzaag en het materiaal werd verwerkt met een houtkliever en hakselaar. De volledige haag leverde zo'n 2,41 ton verkoopbaar of bruikbaar materiaal op. De totale kost bedroeg 3.378 pond (inclusief de arbeidskosten voor voorbereiding, hakken, verwerken, afvalverbranding en levering). De totale inkomsten waren 4.908 pond (inclusief verkoop en besparing door wegvallen van jaarlijks onderhoud). De opbrengst van 220 m hakhouthaag was dus 1.530 pond zonder subsidies.



This project has received funding from the European Union's Horizon 2020 research and innovation programme under grant agreement No 727872.

Sleutelwoorden: Haag; heg; kappen; brandhout; houtblokken; landbouwbedrijf; economie

eurafagroforestry.eu/afinet



HOOFDPUNTEN

- Brandhoutproductie komende van hakhouthagen kan economisch rendabel zijn.
- Er is een gevarieerd aanbod van machinerie op maat van de meeste boerderijen. Daarenboven, zijn er vaak subsidiemogelijkheden.
- Hagen zijn een duurzame toekomst toebedeelt wanneer landbouwers ze gaan zien als een bron van inkomsten in plaats van een kostenpost.
- Kappen zorgt voor verjonging van hagen door heropslag aan de basis van de haag te stimuleren, waardoor de structuur van oude hagen kan hersteld worden.



De pas gekapte proefhaag waarbij enkele referentiebomen bleven staan.

Ross Dickinson, 2017

MEER INFORMATIE

Link naar het volledige rapport: <http://devonhedges.org/wp-content/uploads/2018/11/Converting-a-Hedge-to-Firewood-Production.pdf>

Productive hedges: Guidance on bringing hedges back into the farm business

<https://zenodo.org/record/2641808#.XQDZ6Y97nct>

Guide to Harvesting Woodfuel from Hedges:

<http://tinyurl.com/TWECOM-BPG>

Hedgeline website - voor beheerscyclus van hagen, andere nuttige info en haag-gerelateerde informatiebronnen: www.hedgeline.org.uk

Video: Dymax boomschaar kapt een haag op Elm Farm, UK:

<https://www.youtube.com/watch?v=gHLPxH55Om4>

ROSS DICKINSON AND SALLY WESTAWAY

Racedown Farm, Dorset

Organic Research Centre

sally.w@organicresearchcentre.com

Content editor: Maria Rosa Mosquera-Losada (USC)

16 MAY 2019

VOOR - EN NADELEN

Voor- en nadelen van een hakhouthaag

Deze case study toont aan dat het mogelijk is om een leefbaar inkomen te realiseren met de verkoop van brandhout, rekening houdend met de verminderde onderhoudskosten. Hakhout van hagen als brandstof is breed toepasbaar, vereist geen gespecialiseerde vaardigheden, vraagt nauwelijks inbreng van nieuw kapitaal en het beheer kan op maat van de boerderij afgestemd worden. Deze boerderij ligt in open gebied met een vrij arme bodem waardoor de groei trager was dan gemiddeld. De kapcyclus kan dus waarschijnlijk nog korter bij meer gunstige omstandigheden. Het is mogelijk om het werk met de hand uit te voeren, maar mechanisatie is mogelijk met behulp van boomkapmachines (bv. boomschaar monteren op graafmachine), machines die houtblokken produceren of zware hakselaars die hele bomen kunnen verwerken tot houtsnippers voor verwarmingsketels op basis van biomassa. De optimale methode is vooral afhankelijk van de lengte en toegankelijkheid van de haag, evenals de mogelijke afzetmarkten. Het verlies van bewerkbaar oppervlakte zal beperkt zijn tot twee meter aan elke kant van de hakhouthaag naar het einde van de 15-jarige cyclus toe. Bij de beslissing om het beheer van een haag om te slaan van jaarlijks klepelen naar een hakhoutrotatie, moeten een aantal zaken overwogen worden. Kies voor hagen met een groot aandeel sterk groeiende soorten (zoals esdoorn en es), vermijd hagen die grenzen aan hoogwaardige gewassen aangezien er mogelijks schaduweffecten optreden en bladeren in deze gewassen zullen vallen en kies voor hagen die gemakkelijk bereikbaar voor de afvoer van het houtig materiaal (vooral op vochtige gronden). Het kappen van hagen is over het algemeen positief hun vitaliteit en levensduur, is een lokale koolstofneutrale bron van energie en creëert werkgelegenheid. Het meeste werk moet trouwens in de winter gebeuren wanneer de bomen dormant zijn, terwijl het dan meestal net rustig is op de boerderij. De haag levert ook brandhout op wanneer die 'gelegd' wordt. De hoeveelheid hout zal lager zijn dan bij kappen, maar de perceelsgrens blijft wel bewaard direct na het beheer. De structuur van een gelegde haag is anders dan die van een gekapte haag en in sommige situaties kan dus geopteerd worden voor leggen. Of het nu door leggen of kappen is, een gevarieerd beheer van hagen en verschillende ouderdommen van hagen in één en hetzelfde landbouwlandschap zorgt voor een gevarieerder aanbod van habitatten en voedselaanbod en bevordert zo altijd de biodiversiteit.

Deze folder is ontwikkeld in het kader van het AFINET-project. De auteur werkte op grond van de best beschikbare informatie en noch de auteur, noch de EU zijn aansprakelijk voor geleden verlies, schade of letsel dat direct of indirect voortvloeit uit het verslag.